

Měsíční ídolů

MELANIE GIDEON

AUTORKA BESTSELLERU MANŽELKA 22

Měsíční úkolí

MELANIE GIDEON

2017

Copyright © 2016 by Melanie Gideon
Translation © 2017 by Jana Vlčková

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky přenášena či šířena bez předchozího písemného souhlasu majitele autorských práv.

Z anglického originálu VALLEY OF THE MOON,
vydaného nakladatelstvím Ballantine Books, New York 2016
přeložila Jana Vlčková
Odpovědná redaktorka: Karin Lednická
Jazykový redaktor: Hana Pušová
Korektorky: Iveta Muchová a Milena Nečadová
Sazba písmem Minion Pro: Rajka Marišinská a Dušan Žárský
Obálka: Rajka Marišinská
Vydání první
Vydalo nakladatelství DOMINO, Na Hradbách 3, Ostrava 1,
v červnu 2017

ISBN 978-80-7498-218-7

Pro Sarah a Vasanta Gideonovy

Život se musí žít dopředu, ale pochopen může být
jedině zpátky.

Søren Kierkegaard

JOSEPH

Měsíční údolí, Kalifornie
1906

Vůně opečeného chleba s máslem zafungovala jako stroj času. Nastoupil jsem do něj a přenesl se nazpět do roku 1871. Zpátky do Londýna, do kuchyně mého dětství. Zase jsem byl tím zbožňovaným a opečovávaným sedmiletým chlapečkem. Seděl jsem na stoličce a poletovaly kolem mě Polly a Charlotte.

Šlehaly smetanu. Třely vejce. Krájely petržel a tymián. Veselé přitom klevetily. Tváře se jim zardívaly. Ničeho se nebály. Ani myši nebo pavouků. Kšá! A všechny děsivé věci byly pryč.

„Ještě sušenky, prosím,“ škemral jsem a zvedl prázdný talíř.

„Kdepak,“ zavrtěla hlavou moje matka. Zrovna zadělávala těsto. Otřela si čelo hřbetem ruky. „Už jsi měl dost.“

Kdybyste v té chvíli vešli do kuchyně, nenapadlo by vás, že je to paní domu, jež pracuje spolu se služebnictvem. Moje matka, Imogene Widger Bellová, byla jedinou dcerou probouzeče. Její otec si na živobytí vydělával tím, že vstával ve

tři hodiny v noci, aby klepal na okna svých zákazníků a budil je jako lidský budík. Moje matka šla ve dvanácti letech do služby. Byla vždy dobře naladěná, pracovitá a bystrá, a tak není divu, že rychle povýšila z pradleny na umývačku nádobí a z pomocnice v kuchyni na druhou kuchařku. Když jí bylo šestnáct, seznámila se s mým otcem, Edwardem Bellem (synem zahradníka). Zrovna si venku na kamenné zídce doprávala chvilku oddechu. Nastavovala tvář hřejivému slunci a opájela se vůní kvetoucích jabloní s vědomím, že odpoledne na ni čeká stříbro, které je třeba vyleštit. Zatímco on, pomocník správce, vězel po kolena v ostružině a zoufale si přál proniknout do vyšších kruhů.

Byl mojí matkou úplně posedlý, proto si před ní hrál na bezstarostného mladíka, aby ji snadněji okouzlit. Pečlivě skrýval svoji zlost a zahořklost, které podněcovaly jeho ctižádost. Nabubřele se domníval, že jeho jedinou chybou je skutečnost, že se narodil do špatné rodiny. Moje matka se dívala na svůj život úplně jinak. Těšilo ji, že každou noc usíná s plným břichem. Pracuje s čestnými lidmi a zaměstnavatelé jí o Vánocích dávají nějaké peníze na přilepšenou. Co víc si může člověk přát?

Vůbec se k sobě nehodili. Nikdy se neměli vzít, ale stalo se. A přestože to trvalo spoustu let, otec nakonec dosáhl svého cíle: textilem vydělal majlant. Koupil rodinné sídlo v Belgravii. Najal personál – pro matku komornou a kuchařku, pro sebe komorníka. Rodiče chodili na koncerty a do opery. Stali se mecenáši umění. Pořádali večírky, zvali k sobě umělce, do každého pokoje si pořídili perské koberce.

Stejně na tom vlastně nezáleželo. Mezi takzvané „lepší lidi“ nikdy nepronikli, i když v to otec doufal. Jeho noví

„přátelé“ byli sice navenek zdvořilí, ale za zády o něm mluvili jako o „tom vulgárním mužíčkoví“. Svoje peníze si poctivě vydělal, nespadly mu do klína jako jim, a to mu nedokázali nikdy odpustit. Ani všechny košile na světě vyrobené na zákazku nedokázaly skrýt fakt, že se nenarodil se zlatou lžičkou v puse.

„Josephe, za pět minut ať jsi zpátky ve svém pokoji u školních úkolů,“ nařídila mi matka. „Už máš hotové počty?“

„Ano,“ zalhal jsem.

„Ne,“ oponovala Madeline, moje guvernantka, jež se v tu chvíli objevila ve dveřích. Výmluvně ke mně natáhla ruku. Jak dlouho tam stojí?

Zasténal jsem a sklouzl ze stoličky.

„Copak ty nechceš jednoho dne jít na univerzitu?“ zeptala se Madeline.

Dávno jsem měl chodit do školy, ale matce se nějakým zázrakem podařilo přesvědčit otce, aby mi mohla guvernantka mé sestry dávat lekce doma. Otec mi neustále připomínal, že tohle brzy skončí a pošupajdím do řádné školy.

Kdyby věděl, co se děje v čísle 22 na Willoughby Square, jen co za ním každé ráno zapadnou dveře! Matka ihned odpluje z moře oligarchie do bezpečného přístavu rovnostářství. Tituly se nepočítaly. Mladý pán, mladá slečna, kucharka, děvečka, paní, guvernantka. Puf – a byly pryč! Polly, Madeline, dokonce i Charlotte, nejposlednější pomocnice v kuchyni, všechny oslovovaly matku křestním jménem.

Tím pádem se mi dostalo širokého vzdělání. Naučil jsem se nejenom násobit a dělit, číst a recitovat, ale i načernit kamna, odstranit vosk z ubrusu a postavit plot. Některé úkoly

jsem vyloženě nesnášel. Například sbírání vajec. Slepice mě děsily. Občas se proti mně rozběhly a klovy mě do nohy.

„Nenávidím drubež,“ oznámil jsem matce. „Proč mě tam posíláš?“

„Jak jinak bys zjistil, co tě baví?“ opáčila. „Nemusíš mít všechno rád, ale musíš to zkusit.“

Jestli měla moje matka něco ráda, tak to byly zelené ryngle.

Tvrdila, že jsou to ty nejlahodnější slivoně na světě, ale strom je to nevypočitatelný a je obtížné je pěstovat. Vzadu na zahradě z nich vysázela malý sad, ale nevzpomínám si, že bych nějakou ryngli někdy ochutnal. Když stromy naposledy plodily, byl jsem mimino. Každé léto jsem se matky ptal, jestli letos budou.

„Musíš být trpělivý,“ nabádala mě. „Všechno dobré chce čas.“

Byl jsem požívačný kluk a ryngle jsem chtěl hned. Vztekle jsem dupal botou.

Matka na mě smutně pohlédla. „Čekání je ta nejtěžší věc, kterou se potřebuješ naučit,“ pokárala mě.

Vždycky jsem na ni čekal, až se vrátí domů. Většinu odpolední trávil mimo dům, aby se zúčastnila té či oné schůze. Zajímala se o spoustu věcí. Vzdelání. Ženská práva. Pozemkovou reformu i o dělnické hnutí. Podepisovala petice. Kráčela ulicemi. Jednou se skupinou sufražetek dokonce skončila ve vězení. Dotčený otec za ni šel zaplatit kauci ve výši nehorázných dvou liber. Když se vrátili, matka se tvářila ostýchavě a vítězoslavně, otec zuřil.

„Zesměšnilas mě před mými přáteli!“ utrl se na ni.

„Nejsou to tvoji přátelé,“ odsekla a stáhla si rukavičky.

„Zapomínáš, kde je tvoje místo.“

„A ty zapomínáš, odkud jsi vzešel.“

„Přesně o tohle mi jde!“ zařval.

Tu noc spal každý v jiné ložnici a takhle to už zůstalo. Otec by udělal cokoli, aby vymazal svůj původ a aby žebřík, po němž tak snaživě šplhal, vytáhl za sebou. Zakázal matce angažovat se v jakýchkoliv spolcích. Souhlasila a místo toho pořádala schůzky v našem domě, když byl v práci. Podle jejího názoru měl každý právo na lepší život a povinností těch, kterým se dařilo, bylo pomoci těm méně šťastným dosáhnout úspěchu. Svobodné matky, staré panny, pradleny, toaletáři, žebraři i opilci se plahočili k našim dveřím a byli uvedeni do salonu, aby s matkou probrali svoji budoucnost.

Bylo mi osm, když nás opustila. Oznámila mi, že jede malovat do Provence. Nedokázala se přimět, aby mi řekla pravdu. Otec ji nechal zavřít do blázince. Udělal to bez jejího souhlasu. K tomu, aby ji do ústavu pro choromyslné přijali, stačily dva podpisy – jeho a jeho právníka. Diagnóza? Labilita z přepracování a neschopnost zvládat domácí povinnosti. Byla pryč čtyři měsíce.

Vrátila se o patnáct liber lehčí a měla barvu sražené smetany. Stále na mě mluvila tím jasným veselým hlasem, ale já jsem se nedal ošálit. Už v něm nebyla žádná radost. Znělo to, jako když stojí na střeše budovy, ke které někdo zapomněl přistavit schody. Činilo jí potíže dívat se mi do očí, a sotva jsme zmlkli, sklonila zrak k podlaze.

Byla to Charlotte, pomocnice z kuchyně, kdo se nade mnou nakonec slitoval a řekl mi pravdu. „Kdepak malování. Tvůj táta ji držel pod zámkem. V blázinci.“

Nevěřil jsem jí, ale guvernantka Charlottinu verzi podpořila a kuchařka Polly jakbysmet.

„Neříkej jí, že to víš,“ kladla mi Polly na srdce.

„Ale co mám dělat?“

„Chovej se k ní jako vždycky,“ radila.

„Ale... Ona je jiná!“ fňukal jsem. Chtěl jsem zpátky svoji maminku. Hravou, optimistickou, zadělávající těsto na chleba, ženu s jiskrou v oku, bojující proti nespravedlnosti, která si se všemi tykala bez ohledu na jejich postavení.

„Však se ti vrátí,“ konejšila mě Polly. „Jenom musíš být trpělivý. Povídej si s ní. Víc dělat nemusíš.“

Trávít čas s matkou bylo snadné. Už skoro nikam nechočila. Většinou se po snídani a po koupeli uchýlila do salonu.

„Našla jsem si novou zálibu,“ prohlásila. Přestala pracovat v kuchyni spolu s Polly a Charlotte. Místo toho vyšívala za zataženými závěsy. Svítla si lampou a svědomitě skláněla hlavu nad látkou.

„Můžu ti něco přečíst?“ nabízel jsem se.

„Ne, děkuji pěkně. Dávám přednost tichu.“

„Mám roztáhnout závěsy? Venku je krásně.“

„Raději ne. Světlo mě oslňuje.“

„Pak tu budu s tebou jenom tak sedět.“

„Výborně,“ zamumlala.

Chytil jsem se toho jediného slova, drobečku, který jsem dychtivě spolkl, a předstíral, že to bylo jídlo o čtyřech chodech.

Ona se mi vrátí. Polly to říkala. Jenom musím být trpělivý.

Během následujícího roku přestala dům opouštět úplně. Večery byly obzvlášť tísnivé. Moje matka bývala kdysi slunečnicí, upírající svou kvetoucí tvář k obloze. Nyní jako by z ní postupně vypadávala semínka.

Jednoho studeného dne v listopadu mi oznámila, že zimu stráví ve Španělsku. Trápí ji artritida, stěžovala si. Teplejší klima jí prospěje.

Slyšel jsem otce, jak hovoří se svým právníkem, proto jsem věděl, že mi lže. Oni ji posílají zpátky do ústavu. Nechal ji hospitalizovat, protože toužil po ženušce poslušné, kterou naplňuje tichý domácký život, ale vrátil se k němu duch. Otec netušil, co jiného si počít.

Ani já jsem si nevěděl rady, ale přestože mi bylo pouhých devět, věděl jsem, že zamknout ji do blázince není řešení. Vrhł jsem se jí kolem krku a prosil, aby nikam neodjížděla.

„Je mi líto, ale nemám na vybranou.“ Dívala se na mě jako na neživý předmět – knihu nebo šál.

„Lžeš! Nejedeš do Španělska.“

„Nebud' hlupáček. Samozřejmě že jedu.“ Odstrčila mě od sebe. „A ty jsi už moc velký na to, abys trucoval, tak s tím přestaň.“

„Mami!“ zakvílel jsem.

Na zlomek vteřiny její výraz zjihl a já jsem spatřil svou starou matku, jak se na mě dívá se soucitem a láskou. Ale hned nato se to světlo z jejích očí vytratilo.

„Postarej se o sestru,“ kladla mi na srdce.

„Musíš utéct!“ vykřikl jsem zoufale. „Někam, kde tě ne-najde. Dnes v noci.“

Našpulila rty. „Kam bych se poděla?“

„Kamkoliv.“

„Takové místo nikde není.“

Tiše jsem plakal.

O týden později, večer před odjezdem, kdy už měla sbalené všechny své věci, moje matka ulehla na postel v dlouhých šatech jako paní ze Shalott, vypila celou lahvičku sedativ a naposledy vydechla. V tu chvíli se všechno změnilo. Polly se stala kuchařkou. Charlotte kuchařčinou pomocnicí. Madeline guvernankou. Ze mě zase byl mladý pán a z mé sestry mladá slečna. A otec mě vypakoval do internátní školy.

Tehdy jsem nevěděl, že zelené ryngle už nikdy neuvidím.

—

Můj opečený chléb ztvrdl, máslo zežluklo. Následky cestování časem.

„Děvčátko,“ hlásila Marta, jež v té chvíli vkročila do kuchyně. „Má úžasné dlouhé řasy a tmavé vlásky. Celá maminka.“

Moje americká choť je bylinářka a porodní bába, stejně jako byla její matka i babička. Odesla špinavé prádlo do prádelny.

„Pořád mají v plánu odjet?“

„Předpokládám, že ano.“

„Ty ses jich nezeptala?“

„Ne, nezeptala jsem se jich, Josephe. Přiváděla jsem na svět dítě. Mimochodem, šlo zadečkem.“ Opatrně vložila prádlo do velkého kotle na vyvařování. „Díky, že jsi ho naplnil.“

Já nosím vodu, ona pere. Jsem hodně pokrokový, souhlasím s volebním právem žen, ale mám své hranice.

Zamíchala povlečení velkou vařečkou a povzdechla si. „Podle mě si to nerozmysleli.“

Během loňského roku odešlo z Greengage několik rodin. Mám podezření, že podlehly vábení technických vymožeností. Elektrické osvětlení. Parníky. Biograf. Báli se, že něco zmeškají.

Když byla Kathleen O'Learyová několik měsíců těhotná, její manžel Paddy mi oznámil, že se vracejí do Irska.

„Pochop,“ zabasoval se svým přízvukem, „nejsme vodsaď. Musíme přestat snít a vrátit se domů. Jestli tu zůstaneme kapku dýl, nikdy se neodporoučíme.“

Jako by přijeli do Greengage jenom na dovolenou.

Marta je droboučká. Když sedím, jsme skoro stejně vysokí. Přitiskla se ke mně tváří. Voněla levandulovým mýdlem. Brzy bude navíc cítit po kuřecím sádle, kterým si zvláčňuje svoje začervenalé, popraskané ruce.

„Nemůžeš s tím nic dělat, Josephe. Greengage je tvůj sen, ale ten každý nesdílí. Musíš si to pamatovat. Co ty víš? Třeba se vrátí.“

„Jsi dneska plná optimismu.“

„Na zrození je něco magického,“ dumala. „Člověk potřebuje naději.“

—

Po skončení internátní školy jsem navštěvoval Pembroke College v Cambridgi, kde jsem promoval z klasických studií a ekonomie. Otec trval na tom, abych podnikl okružní

cestu po Evropě. Považoval jsem to za iniciační rituál a přechod k dospělosti, zatímco on se jen domníval, že tím završím svoje vzdělání. Obdivoval muže, kteří měli přehled! On se sice mezi šlechtu neprodrál, ale u všech řasů, jeho synovi se to podaří.

Cestoval jsem po Francii, Itálii a Německu. Projel jsem Nizozemí, Belgii a Švýcarsko. Pak jsem se měl vrátit do Londýna a nastoupit do firmy svého otce jako jeho pravá ruka. Místo toho jsem zamířil do Turecka a potom do Egypta. Pokračoval jsem na Dálný východ až do Ruska. Skončil jsem v Řecku, kde jsem strávil několik týdnů v Aténách. Nakonec jsem odjel zpátky do Anglie.

Byl jsem na cestách víc než rok. Tak dlouho mi trvalo, než jsem si uvědomil, jak mě deprimuje moje budoucnost. Budu sedět v prosklené kukani a shlížet na nešťastnice ve výrobní hale, obsluhující tkalcovské stavy. Muži měli na starosti pleťtací a mykací stroje. Chlapci zametali podlahu, ve vzduchu se vznášel dusivý prach a chmýří. Zaměstnanci mého otce dřeli dvanáct hodin denně šest dní v týdnu v ohlušujícím kraválu za mizernou mzdu. Proč já sedím v odhlučněné místnosti? Nezasloužil jsem se o to pilnou práci, jen jsem se narodil do správné rodiny.

Po takovém životě jsem netoužil.

Pořád jsem myslel na dny plné rozechvění, než otec poslal matku pryč. Na svět, který vytvořila. Mezi osmou raní a sedmou večerní panovala v naší domácnosti pohoda a dobrá nálada. Žádná práce se necenila víc než jiná. Mezi bohatými a chudými nebyl žádný rozdíl. Důležité bylo být užitečný, svědomitě odvádět práci a vážit si ostatních. Ale tento svět už neexistuje.

Proto musím jít a vytvořit ho.

V červnu roku 1889 jsem vystoupil z vlaku v kalifornském městě Glen Ellen. Kolem kotníků se mi ovíjela pára a úplně jsem nad sebou cítil ruku osudu. Zhluboka jsem se nadechl vůně květin, zrajících hroznů a keřů, umocněné zárem rozpálených skal.

Jaké jsem měl požadavky na svůj nový domov? Blízko na vlak – vedly tu hned dvě trati. Blízko do většího města – Santa Rosa a San Francisco leží jen pár hodin cesty odtud. Obdělávatelná půda – kopce byly protkány prameny.

Zdejší krajina mě okouzila, sotva jsem vykoukl z vagonu. Stejně jako očarovala stovky jiných, kteří spolu se mnou vystoupili z vlaku a teď se hrnou do kočárů a povozů. Rozvezou je na různá místa po okolí, kde se budou opalovat, opíjet se cabernetem, plavat a pořádat pikniky v posvátných sekvojových hájích a recitovat u toho Shakespeara.

Vyhoupł jsem se na kozlík a pan Lars Magnusson mě odvezl na starou Olsonovic farmu, kterou jsem si chtěl prohlédnout. Ujížděli jsme přibližně míli do kopců a míjeli jsme strže s mohutnými duby, potoky, jezírka, keříky podobné brusinkám, stromy, které nikdy neopadají a z jejichž větví visely závěsy stříbřitých tilandsií. Na západě se tyčila hora Sonoma a její stín vrhal na okolí měkké purpurové světlo. Když jsme konečně dorazili do cíle, rozprostřelo se přede mnou nádherné údolí a já věděl, že je to ono. *Greengage. Zelená ryngle*. Zpočátku se stane domovem jen pro mě a Martu, ale doufal jsem, že brzy se k nám přidají další. Konečně složím hold své matce a jejím ideálům. Založím komunitu, v níž by vzkvétala, kde by dokázala prožít dlouhý a smysluplný život.

Greengage. Hospodářstvím protékal bublající potůček. Švestky, jabloně a mandloňové sady. Pole pšenice, brambor a melounů. Na pastvinách krávy a ovce. Slepice a prasata. Jemně se svažující kopce připomínají klouby Boží ruky. Tady by se dal jednoho dne vysázet vinohrad. Skoncoval jsem s pomíjivými rozmary, služebnictvem, bály a hony, tituly, sazemi, kumpány z Cambridge, zápachem městských ulic, s válkou. Odhodil jsem svůj starý život jako chatrný zimmník.

„Znal jste Olsonovy?“ zeptal jsem se Magnussona.

„Utekli jsme spolu ze švédské Uppsaly.“

„Proč farmu prodávají?“

„Zemřeli.“

„Zemřeli? Na co, jestli se smím zeptat?“

„On na záškrt, ona na spálu.“

„Tak to je mi líto.“

„Šli hned za sebou.“

„Opravdu?“ Chápavě jsem si povzdechl. „Muselo to pro vás být velmi těžké.“

Magnusson se zamračil. Soucit od Brita nečekal a ani o něj nestál. „Máte v plánu založit na téhle farmě komunitu?“

„Komunitu? Kdo vám to řekl?“

„Jake Poppe. Majitel zdejšího koloniálu.“

„Ne. Mýlí se. Budu tu žít jenom se svou ženou. Aspoň zpočátku,“ dodal jsem, abych ho neuvedl v omyl. Už teď se k nám chtělo přidat dvanáct lidí. Tři farmáři, jejich manželky, čtyři děti, truhlář a zedník.

„Budete potřebovat výpomoc. K farmě patří rozsáhlé pozemky.“

„Někoho si seženu.“

„Budete dobře platit?“